

Úvod do studia literatury

PhDr. Ivana Ryčlová, Ph.D.

2/ JS 2010

Historie literární vědy

(ИСТОРИЯ ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ)

- Jako samostatná vědní disciplína vznikla literární věda tak, že se oddělila od filologie
- Filologie (ФИЛОЛОГИЯ) je nauka o slově
  - jako věda vznikla v období renesance, tj. 15.-16. stol.
  - zabývala se studiem písemných památek latinských a řeckých
  - „filologie“ (ad filosofie) = miluji slovo (miluji moudrost)

Literární dílo a jeho překlad (перевод)

- Lit. vědec nemůže vycházet z překladu
- Každý překlad l.d. = interpretace textu překladatelem (интерпретация текста переводчиком)
  - M. Bulgakov Mistr a Markétka (Мастер и Маргарита)
    - Kot Beremot – kocour Kňour (A. Morávková) – Kocomour (V. Dvořák)
- Umělecká lit. není přeložitelná v přesném, adekvátním smyly, v němž ji musí znát ten, kdo ji studuje
  - Platí především u poezie !!!
    - Vždy přenos emocí z jednoho jazykového systému do druhého

Помощные литературоведные дисциплины

- Textologie
  - Je kritické studium spisovatelova textu (rukopisu i textu opublikovaného)
    - Některá díla (klasické lit.) mají několik variant
    - Nutno znát historii vzniku textu
    - Stanovení tzv. „kanonického textu“ díla, jenž se pak považuje za def. variantu díla (ten je pak vydán a zkoumá se)
  - Existují celé instituty, jež se věnují pouze zkoumání díla jednoho spisovatele
    - Goethe (první lit. muzeum věnované spisovateli vzniklo v polovině 19.st. ve Výmaru, kde G. žil většinu života)
    - Shakespeare, Puškin, Dostojevskij, Tolstoj, Gorkij, Pasternak
    - Studium literatury o významných svět. spisovatelích tvoří samostatnou vědu (př. «горковедение»)

Вспомогательные дисциплины литературоведения

- ТЕКСТОЛОГИЯ
  - = критическое изучение текста писателя (рукописного и печатного)
    - установление правильного (канонического) текста писателя и издание этого текста
    - изучение истории текста
  - собирание лит.наследия писателя – дело очень важное

- специальные институты
- классики (целая наука)

Literárněvědná metodologie

- Existuje okruh postupů, který je vlastní vědecké práci obecně
- Tato obecná vědecká metoda využívá běžných postupů myšlení (indukce, dedukce, analýzy a syntézy) a pracuje na základě vytvoření hypotézy a její verifikace
- Východiskem celého zkoumání je právě vytvoření hypotézy, která je nezbytným předpokladem k tomu, abychom mohli přikročit k analýze

Vnímání lit. díla

(Восприятие литературного произведения)

- Současné lit. dílo (современное л.п.) = не типа постмодернистского произведения
  - ничего дополняющего не нужно
- Literární dílo dřívějších období (л.п. относящееся к немного более раннему времени)
  - нужны предварительные комментарии
  - л.п. отошло от нас в прошлое
    - напр. образ Татьяны в «Евгении Онегине»

Analýza (анализ)

- Rozklad určitého celku (l.d.) na jeho části až po části dále nedělitelné
  - komparační (сравнительный анализ)
  - vztahová (анализ отношений)
  - kauzální (анализ причин)
- Analýza uměleckého textu...
  - Určení literárního žánru

Literární žánry

(литературные жанры)

- Žánr (жанр)
  - def. viz Hrabák: Úvod do teorie literatury
  - je celistvost tvořená jistým počtem prací, které mají společné rysy
  - v historickém vývoji se literární žánry stále proměňují (жанры живут и развиваются)

Základní literární žánry **(основные литературные жанры)**

- lyrika (лирика) – bezfabulový žánr
- erika (эпика)
- drama (драма)

Литература о литературоведении

- ! Жирмунский, В.М.: *Введение в литературоведение*. М. 2004.

- Новиков, Л.А.: *Художественный текст и его анализ*. Русский язык, М. 1988.
- Томашевский, Б.В.: *Теория литературы. Поэтика*. Аспект Пресс, М. 1996.
- Виноградов, В.В.: Наука, М. 1990.
- Балухатый, С.Д.: *Вопросы поэтики*. Л. 1990.
  - Проблемы драматургического анализа, с. 17-30.